

AH-106

April-2016

M.Com., Sem.-IV

510 (EE) : Management Accounting – II

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. નેશનલ કંપની લિ. એક મૂડી બજેટીંગની યોજના વિચારી રહી છે. જેની વિગતો નીચે પ્રમાણે છે : 14

વિગત	સમય	રોકડ પ્રવાહ (₹ લાખમાં)
યંત્ર અને જમીનમાં રોકાણ	t_0	50
યંત્ર ગોઠવણી ખર્ચ	t_0	10
કાર્યશીલ મૂડી	t_0	15
વધારાનું યંત્રમાં રોકાણ	t_2	15
ઘસારા અને વેરા પહેલાનો નફો	t_1	20
	t_2	40
	t_3	50
	t_4	40
	t_5	20

- (i) યંત્રની ગોઠવણી ખર્ચ સહિતની પડતર ₹ 40 લાખ છે.
(ii) યોજનાના અંતે જમીનનાં તેની મૂળકિંમત કરતાં 20% વધુ ઉપજશે.
(iii) યોજનાનું આમુખ્ય 5 વર્ષનું છે.
(iv) કરવેરાનો દર 30% ધારો.
(v) મૂડીની પડતર 10% છે.
(vi) 10%ના દરે ₹ 1 નું વર્તમાન મૂલ્ય.

વર્ષ	t_0	t_1	t_2	t_3	t_4	t_5
વર્તમાન મૂલ્ય	1	.909	.826	.751	.683	.621

યોજનાનું મૂલ્યાંકન કરો :

- (1) ચોખ્ખા વર્તમાન મૂલ્યનાં આધારે
(2) વટાવેલ પરત આપ સમયનાં આધારે

અથવા

(a) નીચેની વિગતોનાં આધારે આંતરિક વળતરનો દર શોધો :

- (i) કુલ રોકાણ ₹ 50 લાખ
- (ii) કરવેરાનો દર 30%
- (iii) યોજનાનું આયુષ્ય 5 વર્ષ
- (iv) દર વર્ષે ઘસારા-વેરા પહેલાનો નફો ₹ 15 લાખ.

₹ 1 નું જુદા જુદા દરે પાંચ વર્ષના અંતે એન્યુઈટી મૂલ્ય :

11% = 3.696, 12% = 3.605, 13% = 3.517, 14% = 3.433

કંપનીની મૂડી પડતર 12.5% છે. આંતરિક વળતરનાં દરનાં આધારે તમારે અભિપ્રાય આપો.

(b) 'પરત આપ સમય' અને 'રોકાણ પર વળતરનો દર' ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.

7

2. ગમે તે બેના જવાબ આપો :

14

(a) રામ કંપની દ્વારા જુદી જુદી યોજનાઓ અમલમાં મૂકવા અંગેની શક્યતાઓ વિચારવામાં આવેલ છે. કંપનીનું બજેટ ₹ 9 લાખનું છે. નાણાકીય સાધનોની પ્રાપ્તિ કંપની માટે અવરોધ છે. કંપની કોઈપણ યોજના ઉપલબ્ધ ઓછા રોકાણ સાથે અમલમાં મૂકી શકશે. નીચે આપેલ વિગતોના આધારે

- (i) દરેક યોજનાનો નફાકારકતા આંક શોધો.
- (ii) ઈષ્ટતમ યોજના મિશ્રણ નક્કી કરો.

યોજનાઓ	જરૂરી રોકાણ (₹)	નિર્ધારિત પડતરનાં આધારે ચોખ્ખું વર્તમાન મૂલ્ય (₹)
M	3,00,000	60,000
N	9,00,000	1,05,000
O	1,50,000	48,000
P	6,00,000	75,000
Q	3,00,000	90,000

(b) નિર્ણાયક અભિગમ ઉદાહરણ દ્વારા સમજાવો.

(c) કૃષ્ણ કંપની પાસે બે યોજનાઓ છે. નીચે આપેલ વિગતોનાં આધારે પ્રમાણિત વિચલન અને ચલનાંકનાં આધારે કઈ યોજના સ્વીકારવી જોઈએ તે જણાવો. ગણતરીઓ પણ દર્શાવો.

યોજના રાધા

યોજના મીરા

રોકડ પ્રવાહ (₹ કરોડમાં)	સંભાવના	રોકડ પ્રવાહ (₹ કરોડમાં)	સંભાવના
36	0.10	24	0.10
42	0.20	36	0.25
48	0.40	48	0.30
54	0.20	60	0.25
60	0.10	72	0.10

(d) મૂડી બજેટીંગની પ્રક્રિયામાં કુગાવા અને કરવેરાની અસર ઉદાહરણ દ્વારા સમજાવો.

3. નીચેના ગમે તે બેના જવાબ આપો :

14

- (a) જવાબદારીલક્ષી કેન્દ્રોનાં સંદર્ભમાં જવાબદારીલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિનો ખ્યાલ સમજાવો.
 (b) કામગીરી માપનનાં સાધન તરીકે રોકાણ પર વળતરનાં દરનું ટીકાત્મક મૂલ્યાંકન કરો.
 (c) ઈન્ડિયા કંપનીનાં ત્રણ કેન્દ્રો છે. દરેક કેન્દ્રનો કામગીરી દેખાવ નીચે પ્રમાણે છે :

વિગતો	કેન્દ્રો (₹ માં)		
	X	Y	Z
વેચાણ	38,00,000	1,70,00,000	2,00,00,000
કામગીરી નફો	4,00,000	10,00,000	20,00,000
રોકાણ	40,00,000	1,25,00,000	1,60,00,000

ઉપર દર્શાવેલ કેન્દ્રોનું મૂલ્યાંકન કરો :

- (i) કામગીરી નફા ગાળો ટકાવારીમાં નો ઉપયોગ કરતાં કયું કેન્દ્ર સૌથી વધુ નફાકારક છે ?
 (ii) રોકાણ પર વળતરના દરનો ઉપયોગ કરી કયું કેન્દ્ર સૌથી વધુ નફાકારક છે ?
 (iii) ઉપર દર્શાવેલ પદ્ધતિઓમાં કામગીરી દેખાવ માપન માટે નિર્દેશક તરીકે કયું વધુ યોગ્ય છે ? કેમ ?
 (d) વિભાગ X અને Y બંને નવી યોજનામાં રોકાણ માટે વિચારણા કરી રહ્યાં છે :

વિગતો	વિભાગ X	વિભાગ Y
રોકાણ	₹ 5,00,000	₹ 5,00,000
નવા રોકાણ પર ચોખ્ખું વળતર	₹ 80,000	₹ 55,000
પ્રવર્તમાન રોકાણ પર વળતર દર	18%	11%
કંપનીની મૂડી પડતર	13% છે.	

નક્કી કરો (i) રોકાણ પર વળતરનો દર અને (ii) શષ (બાકી) ઉપજનાં આધારે કઈ યોજના સ્વીકારવી જોઈએ અથવા નકારવી જોઈએ ?

4. બ્રાઈટ લિમિટેડ કંપનીનાં વિભાગ 'X' ને 'AAA' નામનાં 2,00,000 ભાગોના વેચાણ અંગેનો લક્ષ્યાંક આપવામાં આવેલ છે.

14

માહિતી :

- (i) સરેરાશ રોકાયેલ મિલકતો પર 25% વળતર
 (ii) પડતર અંગેની માહિતી :
 સ્થિર પડતર ₹ 4,00,000
 ચલિત પડતર એકમદીઠ ₹ 2

- (iii) સરેરાશ મિલકતો :
 દેવાદારો ₹ 4,00,000
 સ્ટોક ₹ 12,00,000
 પ્લાન્ટ ₹ 4,00,000

- (iv) અપેક્ષિત વેચાણ : એકમો 1,40,000

- (v) વિભાગ 'Y' બાકીના 60,000 એકમો ખરીદવા તૈયાર છે. વિભાગ 'X' એકમદીઠ ₹ 5 લેખે વેચવા તૈયાર છે. પણ વિભાગ 'Y' એકમદીઠ ₹ 3.25 લેખે ચૂકવવા તૈયાર છે.

- (vi) વિભાગ 'X' વિભાગ 'Y' ને એકમદીઠ ₹ 3.25 લેખે વેચવા તૈયાર નથી પણ બજારમાં 1,40,000 એકમો જ વેચવા તૈયાર છે. આનાં કારણો તેઓ સ્ટોકમાં ₹ 1,80,000 નો ઘટાડો, પ્લાન્ટમાં ₹ 2,20,000 નો ઘટાડો અને સ્થિર વેચાણ ખર્ચામાં ₹ 80,000નો ઘટાડો કરી શકશે. દરખાસ્તનું આંતર વિભાગ ફેરબદલીના સંદર્ભે મૂલ્યાંકન કરો.

અથવા

- (a) કુલકર્ણી કંપની પોતાના આંતર વિભાગમાં પેદાશ, પડતર વત્તા રોકાણ પર વળતરનાં આધારે ફેરબદલ કરે છે. 'XXX' વિભાગનું 2015-16 માટેનું બજેટ નીચે પ્રમાણે હતું. :

'XXX' વિભાગનું રોકાણ	
સ્થિર મિલકતો	₹ 50,00,000
અન્ય ચાલુ મિલકતો	₹ 30,00,000
દેવાદારો	₹ 20,00,000
વાર્ષિક સ્થિર ખર્ચા	₹ 80,00,000
એકમદીઠ ચલિત પડતર	₹ 15
વાર્ષિક બજેટ પ્રમાણનું ઉત્પાદન	4,00,000 એકમો
રોકાણ પર વળતરનો દર	30%

વિભાગ 'XXX' માટેની ફેરબદલી કિંમત ગણો.

- (b) ફેરબદલી કિંમતનાં ઉદ્દેશો કયા છે ? પડતર આધારિત ફેરબદલી કિંમતો સમજાવો.

5. યોગ્ય વિકલ્પની પસંદગી કરો :

(1) આંતરિક વળતરનો દર

- (a) યોજનાની ખરેખર પડતર દર્શાવે છે.
 (b) યોજનાની સંભાવિત પડતર દર્શાવે છે.
 (c) યોજનાનું ધન ચોખ્ખું વર્તમાન મૂલ્ય દર્શાવે છે.
 (d) યોજનાનું શૂન્ય ચોખ્ખું વર્તમાન મૂલ્ય દર્શાવે છે.

(2) મૂડી બજેટીંગ એ

- (a) ઐતિહાસિક યોજનાઓનું મૂલ્યાંકન દર્શાવે છે.
 (b) ભૂતકાળની યોજનાઓનું મૂલ્યાંકન દર્શાવે છે.
 (c) ભવિષ્યની યોજનાઓનું મૂલ્યાંકન દર્શાવે છે.
 (d) ઉપરનાં બધા

(3) એક કંપનીના ઈક્વિટી શેર અને પ્રેફરન્સ શેરની સંખ્યા અનુક્રમે 10,000 અને 5,000 છે. યોજનામાંથી કુલ નફો ₹ 10 લાખ (વેરા પછીનો) હોવામાંથી ₹ 2,00,000 પ્રેફરન્સ શેર ડિવિડન્ડ ચૂકવવાનું છે. યોજનાનું ચોખ્ખું વર્તમાન મૂલ્ય ₹ 7,39,362 છે. શેરદીઠ કમાણી શોધો.

- (a) ₹ 80
 (b) ₹ 73.94
 (c) ₹ 42.29
 (d) ઉપરનાં એકેય નહી

(4) ₹ 12,000 નું ચાર વર્ષ માટે 12% નાં દરે વર્તમાન મૂલ્ય કેટલું થાય ? ₹ 1 નું 4 વર્ષનું 12% ના દરે એન્યુઈટી મૂલ્ય 3.037 અને ચક્રવૃદ્ધિ મૂલ્ય 1.574 છે.

- (a) ₹ 1,440
 (b) ₹ 36,444
 (c) ₹ 7,632
 (d) ઉપરનાં એકેય નહી

- (5) મૂડી બજેટીંગમાં જોખમ વિશ્લેષણ વખતે નીચેના કયા સ્રોત દ્વારા માહિતી મેળવવામાં આવે છે ?
- (a) બજાર સર્વે (b) પ્રશ્નોત્તરી
(c) પાયલોટ ટેસ્ટ (d) ઉપરનાં બધા
- (6) નીચેનામાંથી કયુ પરિબળ મૂડી બજેટીંગનાં સંદર્ભમાં બિન-નાણાકીય પરિબળ નથી ?
- (a) વ્યવસ્થાતંત્રીય વર્તન (b) માનવીય અને સામાજિક પરિબળો
(c) ટેકનિકલ બાબતો (d) ઘસારો અને કરવેરા
- (7) વર્તમાન મૂલ્ય શોધવા માટે કયા સૂત્રનો ઉપયોગ થાય છે ?
- (a) $\frac{1}{(1+r)^n}$ (b) $\frac{1}{(1+n)^r}$
(c) $\frac{1}{(r+1)^n}$ (d) ઉપરનાં એકેય નહી
- (8) નીચેનામાંથી કયુ ફેરબદલી કિંમતનું આંતરિક પરિબળ નથી ?
- (a) સારૂ કામગીરી મૂલ્યાંકન (b) મેનેજરોને વધુ પ્રોત્સાહન
(c) સારૂ રોકડ સંચાલન (d) સારી સ્પર્ધાત્મક સ્થિતિ
- (9) જ્યારે વેચાણ કરતો વિભાગ તેની ક્ષમતા કરતાં ઓછી ક્ષમતાએ કામગીરી કરે ત્યારે કઈ કિંમતનો અભિગમ મદદરૂપ થાય છે ?
- (a) ચલિત પડતર (b) પ્રમાણિત પડતર
(c) ખરેખર કુલ પડતર (d) ઉપરનાં એકેય નહી
- (10) જ્યારે બે વિભાગો એકબીજા સાથે અથવા બાહ્ય બજારમાં વર્તન માટે સ્વતંત્ર હોય ત્યારે કિંમત ફેરબદલીની કઈ પદ્ધતિનો ઉપયોગ થાય છે ?
- (a) પક્ષકારો વચ્ચે નક્કી થયેલ કિંમતો
(b) પડતર આધારિત કિંમતો
(c) બજાર કિંમતો
(d) દ્વિભાવો (દ્વિકિંમતો)
- (11) બજાર કિંમત પ્રમાણેનું કામગીરી મૂલ્યાંકન _____ પ્રકારનું કામગીરી મૂલ્યાંકન ગણાય છે.
- (a) નબળું (b) સરેરાશ
(c) સબળ (d) વધુ સબળ
- (12) સામાન્ય રીતે કંપનીના રોકાણ પર વળતરનો દર વધે છે જ્યારે
- (a) મિલકતો વધે (b) વેચાણ કિંમત ઘટે
(c) પડતરો ઘટે (d) પડતરો વધે
- (13) કંપનીના વિભાગ 'A' નો રોકાણ પર વળતરનો દર 24% અને રોકાણનો ચલન દર 1.6 છે. નફાગાળો શું હશે ?
- (a) 6% (b) 15%
(c) 24% (d) ઉપરનાં એકેય નહી.
- (14) જવાબદારીલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિનો મુખ્ય હેતુ એ
- (a) બજેટીંગ છે (b) પ્રેરણા છે.
(c) સત્તા છે. (d) વિચલન વિશ્લેષણ છે.

AH-106

April-2016

M.Com., Sem.-IV

510 (EE) : Management Accounting – II

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. National Company Ltd. is planning for one capital budgeting plan. It's details are as follows :

14

Particulars	Time	Cash flow (₹ in lakhs)
Investment in plant and land	t_0	50
Plant installation cost	t_0	10
Working capital	t_0	15
Additional investment in plant	t_2	15
Profit before depreciation and tax	t_1	20
	t_2	40
	t_3	50
	t_4	40
	t_5	20

- (i) The cost of plant including installation cost is ₹ 40 lakhs.
(ii) At the end of project 20% in excess of original cost will be realized for land.
(iii) Life of project is 5 years.
(iv) Assume tax rate 30%.
(v) Cost of capital is 10%.
(vi) Present value of ₹ 1 at 10%.

Year	t_0	t_1	t_2	t_3	t_4	t_5
Present value	1	.909	.826	.751	.683	.621

Evaluate plan :

- (1) On the basis of Net Present Value
(2) On the basis of discounted pay-back period.

OR

(a) From the following information ascertain internal rate of return : 7

(i) Total Investment ₹ 50 lakhs

(ii) Tax rate 30%

(iii) Life of project 5 years

(iv) Every year profit before depreciation and tax ₹ 15 lakhs.

Annuity value of ₹ 1 at the end of 5 years at different rates :

11% = 3.696, 12% = 3.605, 13% = 3.517, 14% = 3.433

Cost of capital of Co. is 12.5%. Give your opinion on the basis of internal rate of return.

(b) Explain 'Pay-back period' and 'Rate of return on investment' with illustration. 7

2. Attempt any two : 14

(a) Ram Company has explored possibility to implement different projects. Budget of the company is ₹ 9 lakhs. The procurement of financial resources is constraint for the company. Company can implement any project with available minimum investment. From the following information :

(i) Determine profitability index of each project.

(ii) Determine optimum project mix.

Projects	Required Investment (₹)	Net Present Value at Specific Cost (₹)
M	3,00,000	60,000
N	9,00,000	1,05,000
O	1,50,000	48,000
P	6,00,000	75,000
Q	3,00,000	90,000

(b) Explain Decision Tree approach with illustration.

(c) Krishna Company has two projects. From the following information which project should be selected on the basis of standard deviation and co-efficient of variation ? Show calculations also.

Project Radha		Project Mira	
Cash Flow (₹ in crore)	Probability	Cash Flow (₹ in crore)	Probability
36	0.10	24	0.10
42	0.20	36	0.25
48	0.40	48	0.30
54	0.20	60	0.25
60	0.10	72	0.10

(d) Explain the effect of inflation and taxes in capital budgeting process with illustration.

3. Attempt any two from the following :

14

- (a) Explain the concept of Responsibility Accounting in the context of Responsibility Centres.
- (b) Critically evaluate ROI (Return On Investment) as a tool of performance measurement.
- (c) Indian company has three different centres. The operating performance for each centre is as follows :

Particulars	Centres (in ₹)		
	X	Y	Z
Sales	38,00,000	1,70,00,000	2,00,00,000
Operating Profit	4,00,000	10,00,000	20,00,000
Investment	40,00,000	1,25,00,000	1,60,00,000

Evaluate above-mentioned centres :

- (i) Using the operating profit margin percentage as the criterion, which is the most profitable centre ?
- (ii) Using the rate of return on investment as the criterion, which is the most profitable centre ?
- (iii) Which of the above-mentioned criterion is better indicator for operating performance measurement ? Why ?
- (d) Division X and Y are both considering investment on new projects :

Particulars	Division X	Division Y
Investment	₹ 5,00,000	₹ 5,00,000
Net Return on the new investment	₹ 80,000	₹ 55,000
Current ROI	18%	11%

The cost of capital of the company is 13%.

Determine which project should be accepted or rejected on the basis of (i) ROI
(ii) RI (Residual Income).

4. 'X' Division of Bright Company Limited is given target to sell 2,00,000 components of 'AAA'.

14

Information :

- (i) 25% Return on average assets employed
- (ii) Cost related information : Fixed Cost. ₹ 4,00,000
Variable Cost. ₹ 2 per unit
- (iii) Average assets : Debtors ₹ 4,00,000
Stock ₹ 12,00,000
Plant ₹ 4,00,000
- (iv) Expected sales : Units 1,40,000
- (v) Division 'Y' is ready to purchase remaining 60,000 units. Division 'X' is ready to sell it at ₹ 5 per unit. But division 'Y' is ready to pay ₹ 3.25 per unit.

- (vi) Division 'X' is not ready to sell to 'Y' division @ ₹ 3.25 per unit, but ready to sell 1,40,000 units in market. Due to this company can reduce investment in stock by ₹ 1,80,000, in plant by ₹ 2,20,000 and in fixed sales expenses by ₹ 80,000.

Evaluate proposal in the context of inter-division transfer.

OR

- (a) Kulkarni Company transfers interdivision product on the basis of cost plus return on investment. The budget of 'XXX' division for the year 2015-16 was as follows : 7

Investment of 'XXX' Division

Fixed assets	₹ 50,00,000
Other current assets	₹ 30,00,000
Debtors	₹ 20,00,000
Annual fixed cost	₹ 80,00,000
Per unit variable cost	₹ 15
Annual budgeted production	4,00,000 units
Rate of return on investment	30%

Determine transfer price for 'XXX' Division.

- (b) What are objectives of transfer pricing ? Explain cost based transfer prices. 7

5. Select appropriate option : 14

(1) Internal rate of return

- (a) discloses actual cost of project.
 (b) discloses probable cost of project.
 (c) discloses positive net present value of project.
 (d) discloses zero net present value of project.

(2) Capital Budgeting

- (a) discloses historical evaluation of project.
 (b) discloses past evaluation of project.
 (c) discloses evaluation of future project.
 (d) all of the above

(3) Numbers of equity shares and preference shares of a company are 10,000 and 5,000 respectively. Profit from project is ₹ 10 lakhs (after tax). From which preference share dividend of ₹ 2,00,000 is payable. Net present value of project is ₹ 7,39,362. Ascertain earning per share

- (a) ₹ 80 (b) ₹ 73.94
 (c) ₹ 42.29 (d) None of the above

(4) What will be present value of ₹ 12,000 at 12% for four years ? Annuity value of ₹ 1 at 12% for four years is 3.037 and compound value is 1.574.

- (a) ₹ 1,440 (b) ₹ 36,444
 (c) ₹ 7,632 (d) None of the above

- (5) From which of the sources, information is obtained at the time of risk analysis for capital budgeting ?
- (a) Market survey (b) Questionnaire
(c) Pilot test (d) All of the above
- (6) Which of the following factor is not non-financial factor in the context of capital budgeting ?
- (a) Organizational behaviour (b) Human and social factors
(c) Technical issues (d) Depreciation and taxes
- (7) Which formula is used to ascertain present value ?
- (a) $\frac{1}{(1+r)^n}$ (b) $\frac{1}{(1+n)^r}$
(c) $\frac{1}{(r+1)^n}$ (d) None of the above
- (8) Which of the following is not internal objective of transfer price ?
- (a) Better performance evaluation
(b) More motivation to managers
(c) Better cash management
(d) Better competitive position
- (9) Which pricing approach is useful when the selling division is operating below capacity ?
- (a) Variable cost (b) Standard cost
(c) Actual full cost (d) None of the above
- (10) Which method of transfer pricing is used if both divisions are free to deal either with each other or in the external market ?
- (a) Negotiated prices (b) Cost based prices
(c) Market prices (d) Dual prices
- (11) Performance evaluation under market price is considered _____ performance evaluation.
- (a) Poor (b) Average
(c) Strong (d) Very strong
- (12) A company's ROI would generally increase when
- (a) Assets increase (b) Selling price decrease
(c) Costs decrease (d) Costs increase
- (13) Division 'A' of a company has ROI 24% and an investment turnover of 1.6. What is the profit margin ?
- (a) 6% (b) 15%
(c) 24% (d) None of the above
- (14) The basic purpose of a responsibility accounting system is
- (a) Budgeting (b) Motivation
(c) Authority (d) Variance analysis